(سەرابی ڕۆح)- دەقێك ئاوێزانی پریاسکەکانی خەم … سەردار جاف

ئەو دەمانەی مرۆڤ جەنجاڵییەکانی ژیانی تێدا تۆخ دەبێتەوە و دۆراندۆری دەدات، ئیدی هەر یەکە و بە جۆرێك تێیدا قاڵ دەبێت و بە شێواز و دید و تێڕوانینی تایبەت بە خود پەنا بۆ دەربڕینی دەبا، ئیدی ئەو مرۆڤانەی خولیا و ئیلهامەکانیان لە نێو ئەدەبدا قوڵ بێتەوە لە بیر و هزریاندا پەنگ دەخواتەوە و دواتر لە دووتوێی دەقێکی سەرنج ڕاکێش دیدی خوێنەری پێ تێر دەکەن و چێژێکی تایبەتی پێ دەبەخشن هاوکات حەسرەتەکانیشی هەڵڕشتووە و ئیستاتیکای بۆ کردۆتە میلۆدی سەما و ڕمبازێنی ئەم بوارەی پێ تاو دەدات، جا نەمازە ئازادییەك بەو وشە جوانانەی زهن بدا و لە زیندانی ئاوەزدا قوتاریان بکا، فیراقێکیشی لە گەڵ خەمەکان بە دەستەوە دابێ، کاسەی سەر لە جەنجاڵ بوونی خود بە جۆرێك خاڵی دەبێتەوە خوێنەر پێی دەگات و هەست بە ئازارەکانی دەکات، هەموو مرۆڤەکان ناتوانن بە یەك جۆر دەربڕینەکان بخەنە ڕوو کەسانێك سەوادی ئەلف و بێیان نییە کەچی لە گێڕانەوەدا جوانکاری دەنەخشێنن لێ لای کەسی خوێنەواری نا ئەدیب کەم درك بەو سەلیقەییە دەکرێ چونکە کەم تا زۆر لە شێوازی ئاخاوتن پەیوەست بوونێکی هونەریانەی ئاخاوتنی درك پێ دەکا، بۆیە لای ڕۆشنبیر و خوێنەوار زیاتر شاعیرەکان جوانتر دەخرێنە ڕوو، دەزانن ئیستاتیکی پێ بدەن و بەرامبەر خەمبار بکەن، هەموو شاعیرێکیش زمانی دەستەبژێری لە بوخچەی عەقڵ گۆنگڵ نەداوە، هەن پەخشان و کورتە چیرۆك و چیرۆك و نۆڤێلت و ڕۆمان دەنوسێتەوە کەچی لوغزەکانی هێندە پەنهانن تەنها دەستەبژێر پەی بە کون و کەلەبەرەکانی دال و مەدلوولەکانی دەبات، جا نەخاسمە ئەوە دەقێکی شیعری بێت کە زۆر سەختترە لەو بوارانەی باسمان کردن، شیعر یەکێکە لەو شێوازە قورس و سەختانەی هەموو جۆرە وێنا یەکی تێدا بە پەنهانی تێدا دەکێشرێ، نەمازە شاعیر لە خانەی نوێخوازیدا و سەردەمی مۆدێرنێتە و پۆست مۆدێرنێتەدا مەلەزانێکی کارامە و سەردەرکردوو بێ، ئەو دەمانە گوزارەکانی چەندین دیوی خوێندنەوەی دەبێ بە جۆرێ دەقێك چەندین وێنا و شرۆڤە بە دەستەوە دەدەن، ئەم شاعیرانە قالبەندێتی سنوورەکەیان تێ پەڕاندووە و مەغزایش تەنها لە هزری دەستەبژێرەکان دەخولێتەوە و کەسی ئاسایی نەك بە زەحمەت بگرە هەر

پەی بە جێ و ڕێگاکانی وشە و وێناو هارمۆنیەت و هونەر و تەکنیك و ئیستاتیکا و فۆرمەلەی دەق و ...... تاد نابات.
شیعر چەندین بەشی زانستی قوڵ و سەخت لە خۆ دەگرێ، لەوانە : زانستی کێش و عەرووز ، زانستی بەیت و سەروا ، زانستی نامۆیی و زمان ، زانستی واتاو مەبەست ، زانستی باش و خراپ، ئێمە لێرە و لەم دەقەی شاعیر خاتوو شەونم زەندی دوو زانستی کۆتاییان شەن و کەوی دەکەین یانی ، زانستی واتا و مەبەست و زانستی باش و خراپی دەقەکە.
خانمە شاعیری دیاری شاری هەولێر و ونبوو خاتوو شەونم زەندی لە گەڕەکی ڕووناکی شاری هەولێری پایتەخت هاتۆتە دونیاوە و دەچووی کۆلێژی پەروەردەی زانکۆی سەلاحەدین ساڵی 1998 – 1999 ، لە سەرەتای نەوەتەکانی سەدەی ڕابردووەوە بەرهەمە شیعرییەکانی لە گۆڤار و ڕۆژنامەکانی کوردستان بڵاو دەکاتەوە، خودان سەلیقەیەکی باشی شیعر نوسینە، قاڵبووی نێو بۆتەی شیعر و دەقی جواننووسی ئەدەبییە ، خوێنەر گەر بە وردی بڕوانێتە دەقەکانی ئەم خانمە هەر لە سەرەتاوە درك بە شەرمنی و ترس و دڵەڕاوکێی شاعیر دەکات، دەشێ داکۆکیکارێکی ئازادبوونی مێ بێ، لێ ئەوە کەمتر لە دەقە شیعرییەکانی بەرچاو دەکەون واتا ئیشق و ئەوین و دەسلەملانێی دیداری ئاشقان هێشتا جورئەتی پێ نەبەخشیوە نەیتوانیوە خۆ بخەمڵێنێ، بۆیە زێتر لە نێو دەقەکانی خۆشەویستی و ئاشقبوونی خاك و نیشتیمان و نەتەوە و تراژیدیاکانیدا دەخولێتەوە، لە هەندێ شیعریشدا ئیشقی کردۆتە سەرقافڵەی کاروانی ڕێی وەلێ بەو ئەندازە نییە جورئەتی تەواوی پێ بەخشی بێت، حەیف کچە شاعیرێکی ونبوو و بنگۆمی مەنگی بواری ئەدەبی شارەکەی خۆی و نیشتیمانیشە، تا ئێستا ڕەخنەگری خودی شارەکەی خۆی شرۆڤەکاریان بۆ دەقەکانی نەکردووە ئەگەر بە دیوە نیگەتیڤەکەیشی بوو بێت باشتر دەبوو ، لێ ئەو بە خۆدا چوونەوەی دەکرد و ڕاست بوونەوەی ڕێ دەبوو و بەرەو ترۆپك و هەوراز هەڵدەزنا، کە بۆ خۆی کەسێکی ئەکادیمیست و زانستییە.
خاتوو شەونم خودان نێبەرە و تاقانەیەکی بەرهەمی شیعری خۆیە و کاتی خۆی دەزگای ئاراس هەر لە شاری هەولێر بۆی چاپکردووە، ئێمە هێندەی مەبەستمانە لە سەر دەقێکی شاعیر بنووسین هێندە مەبەستمان نییە لە سەر خودی شاعیرەکە و شاعیربوونی بدوێین چونکە شەونم ئەو قاڵبەی تێپەڕاندووە و لە ئەلف و بێی نوسین و گرتنە بەری ڕێی شیعر سەردەرکردووە و زۆر دەمێکە دەنوسێت جا بەتایبەت ئەگەر بۆخۆی دەرچووی کۆلێژی پەروەردە بەشی زمان و ئەدەبی کوردی بێت و خولیایەکیش لە هزریدا چەقبەستوو بێ، ئیدی سەرکەوتوانە پەنجەی خستۆتە سەر پیتەکانی شیعر.

(سەرابی ڕۆح) دەقێکە سەرنجی ئێمەی ڕاکێشاوە پەنجە لە سەر خاڵە پۆزەتیڤ و نێگەتیڤەکان دابنێین هەموو دەقێك لەم دوو حاڵەتە کەم نییە و وەلێ چاکترە وردی بکەینەوە ئاشنای لای خوێنەری ئاسایی بکەینەوە، هاوکات لای ئەوانەیشی کە تازە قەڵەم دەگرنە دەستەوە بزانن شیعر هەروا سانا و گاڵتەجاڕی نێو تۆڕەکۆمەڵایەتییەکان نییە و هەریەکە بە مەیل و ئارەزووی خۆی بە پێی خاوسی تێی بکەوێ و وشە ڕیز بکات، لە شەن و کەوی کردنی دەقی (سەرابی ڕۆح) شرۆڤەیەکی سپێدان دەکەینە خوێندنەوەی دەم عەسرەقاوەیەکی کۆڕ و کووبوونەوەی ئەدەبیان، ئەم دەقە خۆی لە خۆیدا جاڕ دەدات و مەبەستەکە زوو بە دەستەوە دەدات، ئەوە لای ئێمە وایە دەشێ خودی شاعیر بەدیوێکی دیکە مەبەستی بوو بێت، کاتێك بەر لە ناونیشانی قەسیدەکە ڕستەیەك هەڵوێستەمان بۆ دێنێ ئیدی ئێمە لەو سۆنگەوە دەڕوانینە وردەکاری وشە و بەیتەکانی دەقەکە، (بۆ ئەو تروسکانەی بیابان لە وەردە لم دایپۆشین) شاعیر بەم ڕستەیە، دەقەکە لە چوارچێوەی پرۆسەی بەدناوی ئەنفال لە قاڵب دەدات، مرۆڤە بێتاوانەکان بوونە قوربانی ئینتیمابوونی نەتەوەیی و ئینتیمابوون بۆ خاك ، هەر ئەمەیش وای لە ئێمە کرد سەرنجی بدەینێ چونکی ئەوە کارەساتێکە ناکرێ نوسەر و رۆشنبیر و بیرمەند و شرۆڤەکاری کورد لێی بێ دەنگ بێ، ئێمە نامانەوێ بە ڕستەیەیش لێکدانەوەی خۆمان بسەپێنین، یان وا بکەین ئیدی خوێنەر و رەخنەگریش زیتر لەم چوارچێوەیە بخولینەوە، دەشێ دوور و نزیکیش ئەم لێکدانەوە ڕاست نەبێ، وەلێ ئەوە وردەکاری وشەکان بۆمان ساغ دەکاتەوە.

شەونمی شاعیر ئەم دەقە شیعرییەی لە چوار وێنادا خستۆتە بەر دیدی خوێنەر ، ئێمە بە جیا لە سەر هەر یەك لە وێناکان هەڵوێستەی ورد دەکەین، سەرباری ئەوەی ئێمە دەیڵێین شاعیر هەمان دەقی بە شێوازی هێڵکاری و خولانەوە بە دۆراندۆری خۆر بڵاوکردۆتەوە کە لە پاش و لە کۆتاییدا شتێکی لە سەر دەڵێین. نمایشکردنی ئەو هێڵکارییەی دەق جۆرێکە لە شارەزایی و لە کارزانی بۆ ئاڵۆسکاندنی هزری خوێنەر، وەلی ئەو ڕستەی بەرایی مەبەستەکەی بڕاندۆتەوەکە نەدەبا شاعیر بەو جۆرە خۆی بە دەستەوە بدات و خاڵبەندی بکات و بگەڕێتەوە سەر دێڕ، یانیش مەبەستی بووە هەر زوو جاڕدانی ناوەڕۆك بدا، باشترە لێرەدا هەر وێنایەك و بە ژمارە ناوی بنێین ......

یەکەم :

ئەگەر خوێنەر بە وردبینی و عەقڵانیەت لە ناوەڕۆکی واتاداری هەر چوار وێنای (سەرابی ڕۆح) بڕوانێ و شرۆڤەی بۆ بکات، هەست بە جۆرێك لە پاش و پێش بوونی وێنای یەکەم و ئەوانی دی دەکات، تەنانەت ئەگەر ئەوەیش دەلالەت بن بۆ قۆناغەکانی سوسیولۆجی مرۆڤ

یان ساڵ یاخو هەر مەبەست و کردەیەکی دیکەی لە پشتەوە بێ، وەك گوتمان ئێمە ئەم ژەقە ئەو ڕستەی بەرایی بۆی ساغ کردوویەنەتەوە و هەست پاکی و جوانی نیشتیمانی و نەتەوەیی بەدی دەکرێ گرێدانێکی بە تەوژمیش لە نێوان هەر چوار وێناکەدا هەیە، بۆیە ناکرێ دۆزینەوە یاخود ساغبوونەوەی بیروباوەڕ بکەوێتە پێش قۆناغ یا وێناکانی دی، (نوسینەوە و چرپاندن و سپاردن) دەکەنە پێش دۆزینەوە بە هەمان زنجیرە، وانا دەبوایە نوسەر وێنای یەکەمی لە کۆتا وێنا ڕەنگ بکردبا و نیشانی ئێمەی بدابا، هەموو خاڵێك لە نوسینەوە دەست پێدەکات ئەگەر بە ژیانیشی بشوبهێنین هەر نوسینەوە یەکەم وێنا دەبێ، پاشان چرپە چرپ و دواندنی یەکدی و بەر لە دوماهیش سپاردنی کارەکە دێت، پاشان دۆزینەوە ، دۆزینەوە خۆی لە خۆیدا دەلالەتە بۆ بە دەستهێنان و بە ئامانج گەیشتن، با لە وێنای یەکەمەوە دەست پێ بکەین کە بەبڕوای ئێمە دەبوا وێنەی چوارەم بێت ، کە دەڵێ : …

لە موناجاتی حوزنەوە
بە دوای پرسیارە بێ وەڵامەکان کەوتم
لە سۆنگەی ئەوە ! پەنجەی شایەتمانی قرتێندراوی خۆمم
دۆزییەوە…..

سەراب ، یا تراویلکەیی جەستە ونبووی ئەو مرۆڤانەن لە تراژیدیایەکدا ون بوون و لە بیابانەکاندا لە نێو هەردە لمدا داپۆشراون و ئیدی شاعیر عەوداڵ و لە سۆراغیاندایە، لە دەمودوو خەماویەکانی ناخەوە بە دووی ئەو پرسیارانەدا وێڵە کە بوون بە ئاستەنگ و خولیای بێ بڕانەوەی کەسانێکی زۆر و زەوەند، ئەوەیش پرسیارگەلێکن لە زهنی هەر تاکێکدا گینگڵ دەخوات و لە هەڵپە و هەڵوەدای ساغ بوونەوەین، مان یان نەمان، ڕەش و سپی ، بڵند و نەوی، ڕۆشنایی و تاریکی ، واتا دیدی سێیەم ونەو لەو قاڵبەدا دەخولێتەوە، زۆر شتیش وای کردووە کە تەنها سۆراغکردن لە نێو ئەو دوو بازنەیەدا، ئەوەی بە ئێمە دەڵی و لوغز و واتایەکی قورسی هەڵگرتووە لێکدانەوەی وا بکەین، قرتێندراوی پەنجەی شاتمانە، هاوکات ئەم وێنای یەکەمە لە چوارچێوەی دوو مەغزا دەخولێتەوە کە دوو دیون، دیوی یەکەم، گەڕان بە دووی ساغبوونەوەی ونبوەکان کە لە پرسیارە بێوەڵامەکان خۆی دەبینێتەوە، دیوی دووەم دۆزینەوەی خود و پێلینکردن، لە یەکەم چارە نووسی ئەنفالکراوەکان و لە دووەمیش منی کورد لە کوڵی ئیسلام.

ئەڵبەتە ئەم بابەتە گەلێك قووڵە و هەویرێکە ئاو زۆر دەبات پەلمان بۆ زۆر لایەنی پێلەتیك دەبا جگە لە ئینتیما بوونە ئاینییەکەی کورد کە سەراپا وڵاتانی ئیسلامی لە کاتی ئەو پرۆسە بەدناوەدا کۆك بوون لە سەر ئیسلام نەبوونی کورد، بۆیە من داماڵدراوم لە ئیسلام،

ئالێرەدا پەردەی لە سەر لایەنە شاراوەکەی لاداوە و دۆزینەوەکەی خۆی ڕاگەیاندووە.
قرتاندنی پەنجە لای هەر نەتەوە و تیرە و گروپێك بە جۆرێك لە جۆرەکان لێك دەدرێتەوە، ئیدی ئەگەر قرتاندن لە خەوندا بێ هەر پێنجی چ مەغزایەك دەدا، یان ناوەندەکانیان یانیش پەنجەکانی دی بە جیا، ئەمە لە خەوندا، لە پراکتیکیشدا لە شوێن و جێگەی دی پێڕەو دەکرێ، بۆنمونە، لای تیرەی (دوگوم دانی – dugum dani) لە غینیای تازە و دەڤەری بابوا لە ئەندۆنیسیا کەسێکیان بمرێ ، پەنجەی هەموو کچانی خێزانەکە دەبڕنەوە، جا خۆ ئەگەر هاتوو سەرۆکی تیرەکە مرد ئەوا پەنجەیەکی کچانی هەموو تیرەکە دەبڕنەوە، ئەوەیش دەلالەتی ونبوونی کەسێك، لای هەندێ لە تیرەی کەنارە ئاوییەکانی ئەفریکا ئەو ژنانەی ڕاوە ماسی بکەن پەنجەی خۆ دەکرتێنن و دەرخواردی ماسیەکانی دەدەن تا ماسییەکان بزانن ئەو ژنانە چاوەڕوانیان دەکەن، ئەمو ز زۆر نمونەی سەیرت لە کرتاندنی پەنجەدا هەیە، دەشێ پەنجە کرتاندن لای شاعیر بەریو بوونی کورد بێ لەو ئایینە، لێکدانەوەی شاعیر لە دید و بۆچوونی ئێمە دەشێ زۆر جیاواز تر بێت.
دووەم :
شەونم لە تابلۆ یاخود ب□ین وێنای دووەم کات و شوێن ڕەنگڕێژ دەکات و لە سۆراغ و عەوداڵیانـدایە، ئـاوێتە بـوون یـان پەیوەستبوونێکی گرێدراو لە نێوان هەردووشوناسدا دەخوڵقێنێ، لە یەکەم وێستگەی کاتدا پەڕاگەندەیی خود جاڕ دەدا، گەرەکێتی بەر لەو ڕووداوانە بگرێ کە دەبنە مایەی پەراگەندەبوون یا خوڵقاندنی تراژیدیایەکئیدی لەو چوارچێوەیەدا دەخولێتەوە، کە بەلای ئێمەوە لێرەدا خود بریتییە لە خاڵێکی دیاریکراو کەئەویش نەتەوە و خاك و ئینتمابوونیش دەگەیەنێت، تووشاربوونی نەتەوەیش بە ئەو تراژیدیا حەتمیەتێکە قورتاربوونی نییە، هۆکاریش دەگەڕێنێتەوە بۆ شوێن نەبوونی شوێنێك ئەو نەتەوە یا خود تیایدا ئاکنجی بێ، ئەوەیش لە بەر درك نەبردن بە شوێنێك ڕوایەتی پێ بدات و نیشتیمانی بێ، پەنا بۆ بەر وەهم دەبات، سەر مانگ و شەپۆلی دەریا دەکاتە زێد و نیشتمانی خود، و بانگ و سەڵای بۆ دەدات. تەماشا لە وێنای دووەم چی دەڵێ : …

هەوڵی زۆرم دا… پێش ڕووداو بکەوم
یاخود لە ڕووداو گەورەتر بم
هەر نەمتوانی
ئیتر تەنایی خۆمم
لە سەر ڕووی مانگ و
شەپۆلی دەریا

نوسیەوە….
کات خۆی لە خۆیدا پەیوەستبوونێکی قوڵی لە گەڵ دەقدا هەیە، جا ئەو تێکستە سەر بە هەر لایەنێکی ئەدەبی بێ، ئەوەیش پێکهاتەیەکی تەواوی بونیادنەرانە لە نێوان شاعیر و فەزای دەرەوە بە دەستەوە دەدا، کە لێرەدا شەونمی شاعیر ئەوەی دروست کردووە و لێزانانە بە نێو وردەکاری دەقەکەیدا پیاسە دەکا، لە سەر بنەمای ئەو پەیوەست بوونەی لە نێوان شاعیر و بوونی تێڕە هێمایەك کە لە فەزای دەرەوەیدایە بونیادنراوە، داڕشتنی نوسینی تێکستەکە و کەرەستەکانی ناوەوەی کە لایەنی فیکری و سۆزداری لە خۆ گرێ، پانتاییەکی بەرفرەی لای شەونم خان دروست کردووە و لێرەدا ئەو هەست و سۆزە کاریگەری زۆری بە سەرەوە کردووە و بۆتە مایەی هاوڕێبوونی ئەم دەقەی، ئینتیمابوونەکەی سۆز زاڵ بووە بەسەریدا و لە ڕووی فیکریشەوە لەو دیفاکتۆ تاڵە هەلدێ و ڕووە و شوێن لە بونیادی دەقدا هەنگاو هەڵدەنێ. گوزارە و چەمکەکانی دەق، ئاراستەیەکی خودی و ژانری پەیوەست بە هەردوو دیوی دەروونی و ڕۆشنبیری درك پێ دەکرێ، بە واتایەکی دیکە بوونی دەلالەتی شیعری دەخوازێ قۆناغی توانەوەی بۆ پەنهانی و نادیارەکانی نێوخۆیی هەبێ، بۆیە بە دەستەوە نەگرتن یا نەگەیشتن بە ئامانج لە زەمەن یان کاتدا و پێش ڕووداوکەوتن کە بە هەست و سۆزێکی وردەوە شۆڕبۆتەوە ناو دەقەکە، لە حەزمەتا هەڵدێ کە نەتوانێ پێش مێژوو بکەوێ، بەرەو بونیادنانی نیشتیمان کە ئەویش ئافاتێکی قورسترە لە پێگرتن لە ڕووداوەکان و چنگی ناکەوێت، بۆیە ئەو وڵاتە لە سەر مانگ و شەپۆلی دەریا بونیاد دەنێ، کە ئەمەیش جگە لە وەهم بوون و بێهیوایی هیچی دیکە بە دەستەوە نادات و لە نێو ئەندێشەکانی دا گینگڵ دەخوات.
(خودی جوگرافیا شوناسی مرۆڤ و ڕەگەزی دیاری دەکا، هەر جوگرافیایش ئاراستە و ماوەکانی کاروانچی و گەشتیاران و نیشتیمان و موڵکدارێتیشی دەستنیشان و دیاری دەکا، جوگرافیا تا ئەو پەڕی سنوور ڕۆچۆتە نێو ژیانمانەوە). لەم ڕوانگەوە بۆ ئەوەی شاعیر هەستی بەم لایەنە کرد بۆ پێگەی نیشتیمانی یان بوونی شوێن لە ناو ئەم تێکستە لە (نوسینەوە) دەستی پێکردووە و بەرەو باڵابوون هەڵدەزنێ، هەڵزنانیش بەرەو لوتکە هەم پێویستی بە خۆ ڕێکخستنەوە و دەم و دوو و چرپاندن هەیە هەمیش لەوێدا بە کۆتا ناگات و دەریچەی دیکەی دەوێ، کە لە وێنای سێیەم کە دەبوو دووەم بێ باس لە چرپاندن دەکات و ڕەنگی داوەتەوە و بە خەمی دەزانێ.
سێیەم :
لێرەدا شەونم خانی شاعیر دەقێکی مەجازی دەخاتە ڕوو لە تابلۆ یان وێنا سێیەمدا کەمێك ڕۆچۆتە نێو قوڵایی و واتا و مەبەستەکان و

زیرەکانە کاری تێدا کردووە و دەزانی مەبەست و مەرامەکانی بە باشی بپێکێ، هەر لە بەراییەوە بە نێو سەرابێکماندا دەکا کەمێك قورتار بوون لێی سەختە، وەك ئاماژەیشمان پێدا لە قاڵبدانی ئەو دەقە بە دید و تێڕامانێکی نەتەوەییانەوە زۆتر شیعرەکە دەخاتە بن پرسیاری شرۆڤەکاری ورد، سەراب بۆ خۆی لە بنەچەدا وتەیەکی عارەبییە و کوردیەکەی تراویلکەیە بە داخەوە کەم شاعیری کورد کوردیەکو بە کار دێنن و هەموو سەرابیان کورداندووە، شاعیرانی کۆن بە زۆری لە بری فرت و فێڵ و پەردەپۆشکردن ئەم وشەیان بەکارهێناوە، واتای وشەکەیش بۆ خۆی بەو گۆمە مەنگ و درێینە دەگوترێ لە کاتی هاوین و لە گەرمادا و لە دوور ڕا وەك ئاوێك بەدەر دەکەوێ ، ئەمەیش مرۆڤی تینیوی پێ هومێددار دەکات و دواتر فریوی دەدا، شاعیرانیش لەم ڕوانگەوە بۆ دەلالەتی فریودان بەکاری دێنن، شەونم خان وا پرسەکەی لێرەدا ئاڵۆزکردووە لە نێو بۆتەی خەونەوە پەلاماری مەملەکەتی سەراب دەدا، یان ئەو خەونەیش بە سەراب دەشوبهێنێ، خەون خۆی لە خۆیدا دەلالەتە بۆ ئەو هیوا و ئاوات و ئامانجانە هەندێ جار خەون هەمان سەرابە، شاعیر ئەو مەبەستانە لە مەملەکەتی خەونێ کۆ دەکاتەوە کە مرۆڤی ئەم نەتەوەیە پێی ناگات، دیقەتێ بدەن لە تابلۆی سێیەم دەڵێ چی :....

لە دوا سۆراغی ئیشقەوە
خەون : سەرابستانێك بوو
هەڵکردنی گەرمەی بای بیابان بوو
سیمفۆنیای
ناهومێدی
بە گوێچکەی
نەورەسە بۆ ئۆقرەکان
دەچرپاند ......

((ڕەمزییەت هەوڵ دەدا بیرۆکە پەردەیەکی ڕەهای فۆرمی هەستی بدا بەسەردا ، فۆرم نەك مەبەست لە خۆ بگرێ بەڵکو ئامانج دەربڕینی بیرکردنەوە بێ، هاوکات وەك ژانرێکی خۆی بیهێڵێتەوە)). ئەو کۆپلەی سەرەوە زۆتر ڕەمزیەت وەك چارۆکەیەك بە بەریدا کراوە، نەورەس لای شاعیران خودای کۆچ و ئارەزوو و یەکبوون بە دەستەوە دەدا، لای شەونمخان ڕەمزێکە بۆ کۆچ هاتۆتە بوون و یاری دەکا و دەفڕێ بە سەر ئەو دەریایەی پێی مەستە، باڵەکانی هاوتای نەورەس هەزارانجار لە شەققە دەدەن بۆ ئاکنجی بوون لە نیشتیمانێکی ئارام و هێمن، شاعیر لە سۆراغی ئیشقێکەوە دەشێ وەك نەورەسەکان بۆ گەیشتن بە مەیل و یەکبوون بێ، ئیدی ئەو یەکگەیشتنە بۆ زێد بێ یا ئاشقبوون یاخود تەمەن و ساڵ ، لای ئێمە جوڵە و بزۆزییەکی ئەویندارانە بۆ خاك و

نەتەوە ، ئیدی سۆراغی لە خەونێك دەگیرسێتەوە لە مەملەكەتی سەرابدایە، واتا نەتەوە بۆ خاك و كیانێكی دەوڵەتمەداریانە دەخولێتەوە، كە خەون دەبێتە سەراب ، سەرابیش واتا فرتوفێڵ دەكارێ بێژین واتا هیچ و ئەوەی تا نهایش دەس بەتاڵ و لە خەون و سەرابی دەوڵەتدا دەژی كوردە، ئەم هۆكارە تێكۆشانی گەرەك بووە لە ژانری چرپاندندا ئەو مەبەستەكە دەداتە دەستەوە.

شاعیر دەیەوێ لەم تابلۆیەدا پێمان بڵێ هیوا و هومێدەكان لە خانەی وەهم و فرت و فێڵدان، هەڵكردنی ئەو ئەو باگۆەی بیابان دەبنە تراژیدیایەكی سەركێشانە وەلێ بۆ بەرامبەریش پێ لە ناهۆمێدی، ئا ئەوە دەچرپێنێ ، ئەوەی ئێمە مەبەستەكەمان شرۆڤەكردووە كە پرۆسەیەكی ئەنفالی بەدناوە دژ بە نەتەوەیەك، كەلە چرپاندن واتا خەبات و كۆڵەندان سڵی نەكردووە و بەردەوام بووە، دەرئەنجامی چرپاندنیش دەبێتە سپاردن لە تابلۆی چوارەم كە دەبوایە سێیەم بۆ باش لە سپاردن بە خاك سپاردنی ئەمانەتێك بە كەسێك سپاردنی تەمەن سپاردنی ......

چوارەم :

لە شیعری كۆن و كلاسیكدا پێشتر هێندەی بایەخ بە كێشی عەرووز دراوە هێندە چەمك و دەلالەتەكان جێبایەخ نەبوون، لە زەمەنی نوێخوازی و بونیادگەرایی شاعیران بەردەوام پەنایان بۆ چەمكی هێما رەمزەكان بردووە، لێرەوە شیعر لە بۆ جەماوەر نوسینەوە گواستراوەتەوە بۆ دەستەبژێر، دەكرێ ئاماژە بەوە بدەین ئەو پێشنە جەختكردنەوەی كێشی عەرووز كە كۆنترۆلكرابوو نها گواستراوەتەوە بۆ بونیادی دەلالە و پێداگیری كردن لە سەر واتاكان لە ڕێگا جۆراوجۆرەكانی نمایشكردنەوە ، هونەری فۆرمەلە بە دەستەوە دەدا، لە تەواوی ئەم دەقەیدا خاتوو شەونم ئەو كارەی كردووەهاوكات زمانێكی شیعری جوانی بەكارهێنراوە لە زمانی پەخشان دوور كەوتۆتەوە و سەردەركردووانە پانتایی هونەری شیعری بە هەموو شێوەكانییەوە پێڕەو كردووەو لە نێو زمانی شیعریش پانتاییەكی باشی قۆرخكردووە.

خەون گردبوونەوەی وردە لمی غوبارستان بوو
پۆرترێتی تابلۆی كوژرانی ئەستێرەو
سوتانی گوڵ و
شەهیدبوونی
ئەشقی دەنەخشاند
منیش لە گەڵ كیرانی چاوە ماندووەكان
سەری كاسم
بە تنۆكی پیتەكانی
پەیڤی ئەشك

س پ ا ر د
خەون لە شیعری شاعیرانی کورددا هەروە شاعیرانی دی پانتاییەکی بەرقرەی لە ئەندشە و خولیاکانیان کردووە، خەون ونبوونی جاویدانی جا دەدات، لرە ئەو خەونە تەلیسمکی شکاندووە کە خی لە گردبوونەوەی وەهم دەبینی کە هەردوو حاەتە نەبوونی خیان لە دیفاکتوبووندا بە دەستەوە دەدەن و ئەمەیش ەشبینی شاعیری لە دەقەکەدا قووتر کردتەوە، بەوەندەیش ناوەستتەوە پاشان تابل و پرترتکی کوشتنی ئەسترەمان ب دەگتەوە، ئەسترە ئەو تەنە بازنەییە پرشنگدارەیە بە های ەونەقی و بریسکەکانییەوە شەوانەجی سەرنجی هەموو تاککی ئاساییە ، هەر ئەم شوە جوانەی وای کردووە شاعیران وەك ئیستاتیکای دەق پەنای ب بەرن و دەقەگکانیان بە چەشنی ئەسترە ەنگاییی بداتەوە بەر دیدی خونەر و ببتە سونبولی جەمالیەتی دەق، کەچی لرە خاتوو شەونم ئەسترەم ب دەخنکن ، ئەگەر ئەسترە و بەو شرڤەکاریەی باسمان لوە کرد بەرجەستە بب ، یان مەردوم ب ناسراوتی کەسەکان بەکاری بنن، ئەوا شاعیر لرەدا هەم ناخی پ تەماوی و خەمی خیمان ب نمایش دەکات هەم جوانیەکی دیقەکەی بە دەقەکەی بەخشیوە، استە هەموو کوشتن و حکشانك قزی لدەکرتەوە بەام ئەوەتا لرەدا وەك پرترتی نمایش دەکات و ونایەکی جوانی شیعری بە دەستەوە دەدات، ئەم حاەتە ئەگەر نیگارکش بە فچەکەی بمان ەنگژ بکات ئەوا دەلالەتە جوانیەکان لەم ونا شیعرییە جوانتر دەبن، ئەم ونایە دووبارەی کردتەوە لە سوتاندنی گودا، پکرا لە شەهیدبوونی عیشقکدا دەش لردا ەنگدانەوەی ناخی دوورە پەرزبوونی بت لە سوتاندن و کوژران و شەهیدبوون، کوژران هیمایە ب خیانەت لە جوانیەکانی دونیا، سوتان ئاماژەیەکە ب پیاو سالاری یان کەم بایەخی ژن یا ەگەزی م لە کمە ، شەهیدبوونیش دەربی مقاوەمەت و بەرخودانمان ب دەگتەوە، هەموو ئەو حاەتە سجمگییە لە پرسەی ئەنفالدا بوونی هەیە، کەچی هەر بخیشی ئەسرین و فرمسك و خەمیشتنی بتە بار و چاوەکانی ماندووی گریانن بیە لە سپاردنی فرمیسك نەب ب ئەم دەقە هیچی دی لناخوندرتەوە.
لردا ئەوە دەسلم ئەگە کپلەی یان تابلی یەکەم دوای ئەم گریانە بهاتبا ئەوا دزینەوەی سەرەداوی خەم و ئەشك و گریانەکانی دەدزییەوە، بەام تها هەر و و عەودا و لە سراغدایە.
پوختە : ......
پشتر ئاماژەیەکمان بەوەدا کە ئمە لەم شرڤەکارییەدا پەنا ب دوو زانستی بونیادی شیعری دەبەین ، ئەوانیش زانستی مانا و دەلالەت و زانستی چاك و خراپی، سەبارەت بە خای دوو، ئەگەر لایەنی زمانی و

فۆرمی دەق و هونەری دەق بە وردی دیقەتی بدەینێ دەبینین خاتوو شەونم زیرەکانە توانیویەتی حاڵەتە ئەرێنییەکە واتا باشی و لە کارزانییەکەی خۆی دەقەکەدا بەیان بکات، ڕەتگە لێرە و لەوێ وردەکارییەکی سەرپێیانە لە ئاوتدانی دەقدا بە دەی بکەین وەك روونمان کردەوە ئەوە ناکاتە ئەوەی هێڵی ڕاست و چەپ بە سەر تێکستەکەیدا بێنین، نەخێر دەکارێ بێژین زۆر زیرەکانە لەم ڕووەوە سەرکەوتوو و سەردەرکردووە.

هێما بەو پێیەی ئاراستەیەکی هونەری هەیە و لە داهێنانی شیعری هاوچەرخدا سەریهەڵداوە، بە سەر بوونییە دیاردەکانی ماتریالیدا هەڵدەزنێ و پەرش و بڵاویشن بەسەر دیفاکتۆی هەستی هومێد و خەونە ئاماژە پێدراوەکان لە جیهانی ئایدیالی، لەم حاڵەتانەدا پەنا بۆ هێماکان دەبردرێتبەو پێیەی مکووڕ بوونێکە لە پەیوەندی نێوان ئەم دووجیهانە، هەتا پەخش بێ بە سەر ئەو هەستە نغرۆبووانەی لە لێکچوونی نێوان خودی کەرەستەکاندایە، هێنینەوەیش لە سەر ریتمی رَێبازی بازنەییدا بەردەوام دەبێ لە ئاشکراکردنی ڕایەڵە شاراوەکانی پشت دیاردە ماتریالییەکان، ئەمەیش لە ڕێگای پیاهەڵدان و دیدگای تایبەتی شاعیری خودان هێمادار بونیادی دەنێ و وا دەکات لە ڕێگای ئەو هێمایانەوە سەر پێ بکەوێ لە سەر بنەمای ئەو شێوازی هێمابەکارهاتووانەدا، بە گرتنە بەری ئەو پەری لەکارزانی داهێنەرانە لە بونیادی دەقدا بۆ هەردوو حاڵەتی وێنای دەلاقە و دەروازە فرە پانتاییەکان یاخود خوازە بۆ نەواکان دەکارێ بڵێین ساویلکەکان، ئەم شێوازە لای (ئۆستن دارین و ڕێنێ وێلیك) لە کتێبی تیۆری ئەدەبی کە هەردوو پێکەوە نوسیویانە پەنایان بۆ بردووە ودەڵێن : ..((هێما ژانرێکە ئاماژە بە ژانرێکی دیکە دەدات، بەڵام ئەوەی تێدایەکە لە بارە ، چونکە هەروەها وریایی دەخوازێ ، بۆ خودی خۆی بەو پێیەی شتێکی خستنە ڕووە)).

لە گەڵ ئەوەی خاتوو شەونم توانیوێتی لە ڕووی دەلالەت و هێما سەرکەوتووانە دەقەکەی جوانی پێ ببەخشێ ، هاوکات لە ڕووی ناوەخن و قوڵایی دەقەکەوە تەواو تەواو لە ڕەشبینی ئاڵاوە : ((سەراب ، خەون ، وێرانە ، ناهومێدی ، گیرانی چاوە ماندووەکان، سوتان ، کوژران، شەهیدبوون، ئەشك... تاد)) گەلێ وشەن هێندە ڕەشبینی ئەوکی قۆرخکردووە بە هیچ کلۆجێ گەشبینی لێبەدی ناکرێ، ئەم حاڵەتەی شاعیر ئەوەم بیردێنێتەوە کە نەتەوەی کورد لە باشوور بەردەوام لە ڕەشبینیدا دەژین، هرگیز نەخشەی دادێ نازانێ دابڕێژێت، ئەگەر هیچ تراژیدیا و کارەسات و ئافاتی دەسکردی مرۆیی نەبینێ کە دەبنە مایەی ڕەشبینیان، ئەوا ڕووداوە سروشتییەکان دەکەنە پاساوی ڕەشبینی، یانیش نەخۆشییە کتوپڕەکان دەبنە بۆوبیانوی بیرکردنەوە

لە ڕەشبینی، خاتوو شەونمیش لەم نەتەوە بە دەر نییە و لەو ڕوانگەوە بیری بە لای ڕەشبینیدا دەچێت.
سۆرین کیرکیگارد_ sopen Kierkegaard بیرمەندی دانیمارکی ، دەڵێ : مرۆڤێك لە سەر ڕووی زەوی بە دی ناکەی لە ناهومێدی بەتاڵ بووبێتەوە، مرۆڤێکیش نییە کانیاوی ڕشبینی نەبێ بە جۆرێك لە جۆرەکان، بوونەوەرێکی مرۆیی نییە ناخی بەتاڵ بێ لە پچڕان و بێزاری و ژاوەژاو و ڕەشبینی یاخود دابڕانی پارچەیەك یان هەر جۆرێك لە جۆرە پچڕاوەکانی ناوەوەی، هەر مرۆڤێك لە ناخی خۆیدا ڤایرۆسێکی نەخۆشی دەروونی لە ناخیدا هەیە، بەم جۆرەیش بڕێت ڕەشبینی نەخۆشییەکی ڕۆحە. هەر هەمان بیرمەند دەڵێ : وەڕسبوون و بێ ئارامی بنەمای هەموو خراپەکارییەکە، هێزی ڕەشکردنەوەی ڕەشبینی ئەوەیە کە خودی خۆیشت پێی قایل و ڕەزامەند بیت.

سەردار جاف
ئەڵمانیا

• قطع الأصابع في ثقافات الشعوب – حسين سالم عبشل – اليمن.
• الزمن وبنية النص الشعري/ أسحاق الخنجري – مجلة نزوى العمانية ليوم 4 / 2 / 2019.
• التحليل الجغرافي للأدب- محمد جهاد أسماعيل_ نظرية جديدة في قراء' النصوص الأدبية _ جغرافيا _ جريدة البناء العدد 1686 في 12 / 7 / 2019 .
• بحث مفصل عن طائر النورس / ميرفت عبدالمنعم – 2018 .
• الرمزية والدلالة عند مالك القلاف في قصة (تماثيل) _ جعفر حسن _ جريدة الشرق العدد 885 في 7 / 5 / 2014 ,
• الرمزية للشعر المعاصر / فالح الحجية – جريدة الزمان العدد 8803 في 17 / 9 / 2014 .
• الأمل على الجانب الآخر من اليأس نزيف الحلم في الشعر العربي الحميدي أمين دراويشة / جلايدة الحدث 22 / 4 / 2019 .

هەوڵێکی نوێگەریی شیعر ... هەژار ئەبووبەکر

شاعیری نوێخواز سۆران محەمەد پەڕتووکێکی شیعریی نوێی ئامادەی چاپە، کە لە هەوڵێکی نوێدا شیعری کوردی بە جیهانبوون دەکات، لەم پەڕتووکە قەوارە ١٤٢ لاپەڕەییەدا ٢٠ شیعری لە خۆگرتووە بە هەر سێ زمانەکانی کوردی و عەرەبی و ئینگلیزی، کە لە سەرجەمدا دەکاتە ٦٠ شیعر، ئەمە وێڕای ئەوەی ناساندنی شیعرو هەوڵە نوێگەرییەکانی شاعیرانی کوردە بە جیهانی مۆدێرن، لە هەمان کاتیشدا ڕۆچوونێکە بۆ قوڵایی شێوازە شیعرییە نوێگەرییەکان، بە تایبەتی ئەوانەی زۆر ئاشنا نەبوون بە دیدی خوێنەرانی گشتی و هەڵوەشاندنەوەیان بۆ نەکراوە، وەلێ ئەمە ئەوەش دەردەخات کە بە هیچ جۆرێك رەوتی شیعری کوردی لە سیما گشتییە جیهانییەکەدا بزر نەبووە، جگە لەوەی جێ پەنجەی دنیاو زمانی هۆنراوەکان بە هی کەس ناچن جگە لە بەهرەو مەعریفەو ئەزموونەکانی خودی شاعیر، لە هەمان کاتیشدا جوڵاندنی حەزی ئەو خوێنەرانەیە کە دەیانەوێت شتێك لە دنیای وەرگێڕان و زمانە بیانییەکان شارەزا ببن، ڕاستە ئەم جۆرە لە شیعر چونکە بۆ زۆرینەی خوێنەری سادەو گشتی نەنووسراوە رەنگە وەك پێویست ژاوەژاو و قەرەباڵغی نەخولقێنێت، بەڵام بۆ ئەوانەی هێمن و لەسەرخۆ دەڕوانن و بیر دەکەنەوە زۆر شت دەگەیەنێت و زۆر دنیاو دورگەی شیعریی نوێ کەشف دەبێت، هەمیشەش هەر وابووە، گەر بە درێژایی شیعریی جیهانی سەیری هەوڵە جیاوازەکان بکەین دەبینین کەمترین لێکۆڵینەوەیان لەسەر کراوەو هۆکەشی ئەوەیە هەموو کەسێك گەر بیانەوێت شتێك لەبارەیانەوە بنووسن ناتوانن بەو کارە هەسن گەر خۆیان شەتێك نەدابێ بە مەعریفەو ئەزموونی پێویستی شیعریی تیۆریی و پراکتیکی، لە کاتێکدا ئێمە لەو میللەتە کەمانەین کە رەنگە راست بێت بڵێین لێکۆڵینەوەو خوێندنەوەی رەخنەیی بابەتی و ئەکادیمیانەمان زۆر کەمە، ئەم کێشەیەش وەك سیمایەکی گشتی کاردانەوەو رەنگدانەوەو مۆرکی زۆربەی بوارەکانی تری ژیانی دەرەوەو ناوەوەی لەسەرە، هەر لە رامیارییەوە بیگرە تا زانستی و کۆمەڵایەتی و ئابووری و مێژوویی و زمان و دەروونزانی و فەلەکناسی و فەلسەفەو تاد....

ستیڤان مالارمێ و ئەزرا پاوەن و شیعرە دواینەکانی ڕامبۆو چەندان شاعیری تری جیهانی ئەو راستییە دەسەلمێنن کە دەکرێت بڵێین شیعر چەند رووکارێکی هەیە، بەشێکی پەیوەندی بە هەستە

دەرکییەکانمانەوە هەیە- یان دنیای دەرەوەی مرۆق و بەرکەوتنەکانی رۆژانەو جیهانی ماددی، بەڵام بەشەکەی تری پەیوەندی بە بەشە پەنهانەکانی ناخ و دەروون و گیانمانەوە هەیە، کە ئەمەش پەیوەندییەکی راستەوخۆی بە دنیای بەربەڵاو و بە سنووری میتافیزیکەوە هەیە و هەر شیعر خۆیشی لە راستیدا سەر بەو جیهانەیە و لێی جیا نابێتەوە.

شایستەی باسە شاعیر سۆران محەمەد وەك دەنگێکی شیعریی کەمترین پشکی خوێندنەوەکانی بەرکەوتووە، وێڕای چاپکردنی پێنج دیوانی شیعریی لە رابردوودا کە ٢ کتێبیان بە زمانی کوردی بوون: (مردن لە ئاوێنەکانـا/٢٠٠٤)و (ئەزموونێکی جیاوازی شیعر/ ٢٠١٨) دوو بە زمانی ئینگلیزی (یەك تنۆك/٢٠٠٤)،(قەسیدەی لەقلەقە کۆچەرییەکان/٢٠١٤)، هەروەها یەک کتێبیش بە زمانی عەرەبی (قەسیدەی لەقلەقە کۆچەرییەکان/٢٠١٤)..
بە گشتی شیعرەکان دەقی کراوەو چڕن و توانای لێکدانەوە جۆراوجۆرەکان لە خۆ دەگرن، هەمیشە زمان و کەرەسەکانی لە نوێبوونەوەدان و بەم جۆرە خوێنەر بێزار نابێت، ئەو دەقانەن کە لە دەرەوەی زەمەن و شوێن و کەسایەتی و رووداوەکان نووسراون، بۆیە مانەوەیەکی درێژخایەن بۆ خۆیان مسۆگەر دەکەن و هەر بە تازەیی دەمێننەوە، هەندەی کەشە جۆراوجۆرەکانی ژیان بەردەوامیان هەبێت و مرۆق بە دوای پرسیارە دەسەوسانکارەکانی بووندا بگەڕێت و ورد بێتەوە، بە پێچەوانەی شیعری بۆنەو حەماسەت و رۆمانسی و فێرکاریی و...هتد کە زیاتر خەمێکی تاکەکەسی لە پشت لەدایکبوونی شیعرەکانەوەن و لەگەڵ بەسەرچوونی بۆنەکاندا ئەوانیش لەبیردەچنەوە، بەڵام لە هەردوو حاڵەتەکەدا خوێنەرو گوێگر چێژی جۆراوجۆر لە دەق وەردەگرێت؛ بە پێی ئاستی تێگەشتن و پێشکەوتنی فەرهەنگیی خودی کەسەکە، لەبەرەوە خوێنەر دەبێتە کەسێکی کاراو رۆڵ دەبینێت لە راڤەکاندا و دەقە واڵاکان تەواو دەکات و مانایان پێ دەبەخشێت، لە پێچ و پەنای دەقە قوڵەکاندا پشوو وەردەگرێت و ڕێی گەڕانەوە بە خۆی دەستنیشان دەکات هەر کاتێك لە دووتوێی پێچەکانیدا هەست بە بزربوون بکات، بۆیە ئارام دەڕوانێت و زوو بڕیارێك نادات لەسەر شتێك شارەزاییەکی تەواوی لەبارەوە بەدەست نەهێنا بێت و بەم جۆرەش حەسرەتی پەشیمانی هەڵنەکێشێت..
شیعر وەك چارەسەرێکی هزریی و دەروونی لە زۆر وڵاتی پێشکەوتوودا مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت، بە حوکمی ئەو ئەفسوونە پەنهانەی هەیەتی و بەم جۆرە بەهای راستەقینەی خۆی وەدەستدێنێت، هەندەی گرنگیی و بایەخی خودی مرۆق لە بووندا، لە هەندێك جێی تریشدا شیعر

لێکۆڵینەوە دەروونشیکارییەکان و قۆناغە جۆراوجۆرەکانی پێشکەوتنی گەلانی پێ راڤە دەکرێت، ئەو هێزە مەعنەوییەی هەیە کە بەرانبەر شاڵاوی زەبەلاحی تەکنەلۆژی و مادی چەرخ وەستاوەتەوەو خودی بزر نەکردووەو بڕیاری مەرگی رانەگەیاندووە، هەرچەندە لای زۆرێك لە خوێنەران و دەزگاکانی چاپ و کتێبخانەو خەڵك و رۆشنبیرانەوە کەمترین لای بەلادا دەکرێتەوە، بەڵام ئەم کتێبە هەوڵێکە بۆ گەڕانەوەی ئەو پێگەو رۆڵەی شیعر لە بووندا هەیەتی و پەیوەندی لەگەڵ سەرجەم بوارە ژیارییەکانی مرۆڤدا نوێ دەکاتەوەو خوێنەر ناچار دەکات بە دوای ئاماژەکانیدا وێڵ بێت و هەوڵی کردنەوەی کۆدەکانی بدات.

ئەو کڕۆنایەی کەدامێنی ئافرەتانیشی گرتووە ... شوانە حەسەن ئەبوبەکر

بەگوێرەی توێژینەوەکانی ئەمڕۆی بەشێک کۆمەڵناسان ودەروونناسان دەردەکەوێت کە ئاڵۆدەبوون بە مادەهۆشبەرەکان بەشێوەیەکی ناڕاستەوخۆ دژکردەوە و وەڵامێکە ڕووخێنەر لە ئاست ئەو ئاکارە چاوەڕوانەکراوە دەروونی و دەرەکییەکان کە بەم شێوەیە کەسێکە هەوڵ دەدات ئازار و کێشە دەروونییەکانی خۆی وەکوو: پەشۆکاوی، خەمۆکی، دڵەڕاوکێ، بێچارەیی و بێبەشییەکانی خۆی کە لە کۆمەڵگادا تووشی هاتووە کەمکاتەوە یان ئەوەی کە بەشێوەی کاتی چارەسەریان بکات، کە ئەمە شێوازێکی نادرووستە بە مەبەستی هەڵاتن لەو راستیانەی کە بوونیان هەیە.

لەڕاستیدا کەسی گیرۆدەبوو وەکوو کەسانی تر مرۆڤێکن کە پێویستیان هەیە بەوەی کە خۆشەویستی بکەن و خۆشیان بوێن ئەویش دەیهەوێت موحبەت بکات و موحیبەتی پێبکەن؛ دەیهەویت بوونی بۆ کەسانی دیکە بەسوود و کاریگەر بێت و هەروەها بوونی کەسانی دیکەش بۆ ئەو بەسوود و کاریگەر بێت. لەئاکامدا هەستی دەروونی داوای لێدەکات کە دەبێت ئاڵوگۆڕێك بەسەر خۆیدا بێنێت، گەڕانێك کە ڕزگاری بکات

لەهەمـــوو ئەو کێشە و نەهامەتیـــانە و لەپەیوەنـــد لەگەڵ خۆی و ئەو کۆمەڵگایەی ژیانی تێدا دەکات ئەرك و ئەستۆی خۆی بگرێت. ئەگەر چی بەداخەوە بەهۆی کێشە و لادانی بنەماڵەیی و کۆمەڵایەتی و هەروەها نەبوونی سیستەمێکی بارهێنانی ڕێك و پێك کەسەکە بەرەبەرە لەڕێگەی ڕاستەقینەی خۆی دوورەکەوێتەوە و بەرەو هەڵبژاردنی شێوە و پێوەری نادرووست و ڕووخێنەر لەگەڵ خۆی و کۆمەڵگاکەی بێگانە دەبێت و ئەو هەڵاتن و دوورکەوتنەوە لەخۆی هانیدەدات لە سووچی ماڵەدا خۆی قەتیس بکات و چاوی خۆی بەڕووی ڕاستیەکاندا ببەستێت.
جێگـای باسـە کە ئـاڵۆدەبوو وەهـامەکی فیزیۆلۆژیکی جەسـتەیی بە بەکارهێنـانی بەردەوامـی مادەهۆشبەرەکـان ئەم هۆگربـوونە لەلایەك دەبێتە هۆی ئاسوودەیی و ئارامی کاتیی و جارجارەکیش هاندەر و شادی هێنەرە بۆ کەسی ئاڵۆدەبو و لەلایەکی دیکەوە دوای تەواوبوونی ئەم کاریگەریـانە دەبێتە هۆی بەدواداچـوونی سـەرلەنوێی کەسـەکە بە دۆزینەوەی مــادەی هۆشبەرو بە بەردەوامــی هۆگردەبێــت بەمادەهۆشبەرەکان.

لەوەها حاڵەتێکدا کەسەکە هەم لە بواری جەستەیی و هەم لە بواری ڕەوانیەوە دەبێتە هۆگری مادەهۆشبەرەکان و ناچارە کە بەرەبەرە ڕێژەی ئەو مادەهۆشبەرەکەی کە پێویستیەتی ڕێژەکەی زیاد بکات، بەڵام بێخەبەر لەوەی کە ژنانیش وەکوو زۆربەی چین وتوێژە جۆراوجۆرەکانی کۆمەڵگا بەهۆکاری جۆراوجۆر تووشی ئەم دیاردە دەبن.

لەساڵانی زۆر پێشووتردا بازاری مادەهۆشبەرەکان تەنیا دەیتوانی گرووپێکی بچووك لە ژنان لەخۆبگرێت لەکاتێکدا ئەمڕۆ ئەم بازارە بەهۆی بوونی مادەی هۆشبەری نوێ توانیویەتی ژنانێکی زۆرتر بخاتە بازنەی خۆیەوە. لەڕابردوودا بە قاچاخچییەکان دەستڕاگەیشتن بە ژنان دژوارتر لەمڕۆ بوو لەبەر ئەوەی ئەوان زۆرتر لە ماڵەوە بوون، هەروەها مـادەی هۆشبەرنەبـوو کە ژنـان بتـوانن بەئاسـانی کەڵکـی لێوەربگرن. بە وێنە ئەگەر ژنێك دەیویست تریاك بەکاربهێنێت تەمبەڵ ڕادەهـات و لەکـاری ماڵەوە دوادەکەوت و دەوروبەرییەکـانی زووبە ئاکارەکەیان دەزانی بەڵام ئێستا مادەی هۆشبەری نوێ بوونی هەیە کە دەتوانێت ئەو ژنانەی کە لە کۆمەڵگادا چالاکن گیرۆدە بکات و بە ڕووکەش چالاك و هەڵسوور نیشانیان بدات.

بەڵام دەبێ بیسەلمێنین کە ژنان لە سەرەکیترین قوربانیانی زۆرێك لە خەسـار و لادانە کۆمەڵایەتیەکـانن و یەك لەوانەش ئـاڵۆدەبوونە. ئامارە نوێیەکان باس لەڕێژەی (نۆ بە یەك) دەکەن، واتە لەهەر دە گیرۆدەبـوو یەکیـان ژنە، بەڵـام ئەم ڕێـژەیە ڕوولە زیـادبوونە.

هەرچەند کاتەکی زۆری ماوە کە رێژی ژنانی گیرۆدەبوو بە مادە هۆشبەرەکان لەگەڵ پیاوان هاوسەنگی بکات لەبەر ئەوی کە هێشتا دۆخی ئەم دوو رەگەزە لە کۆمەڵگادا جیاوازە، بەڵام چارەسەری بۆ ژنی گیرۆدەبوو زۆر دژوارە چونکوو ژنێك کە گیرۆدەی مادەهۆشبەرەکان دەبێت دەستبەجێ هەموو پردەکانی پشت سەری خۆی دەرووخێنێت؛ ئەو بۆ وەدەستخستنی نرخی کرینی مادەهۆشبەرەکە ئامادەیە دەستبداتە هەموو کارێك بەبێ لەبەرچاوگرتنی دۆخی بنەماڵە، یاسا و تەنانەت لایەنی ئەخلاقی خۆشی لەبەرچاوناگرێت لەحاڵێکدا ئەم بابەتە لەنێو پیاواندا کەمترە و بەشێوازی جیاوازتر دەبینرێت.

یەکێك لە هۆکارەکانی ئاڵودەبوون لە ژناندا پەرەنەسەندی شارەزایی و پسپۆری پێویست بۆ سەرکەوتن لە ژیاندایە. نەبوونی توانایی تاکەکەسی پێویست بۆ وەدەستخستنی جێگە و پێگەی پیشەیش یەکێك لە هۆکارەکانە کە ژنان رووبکەنە مادەهۆشبەرەکان و تووشی ئاڵودەبون بن. هەست بەدەراوبوون لە بەربەرەکانێ پیشەییەکان و بەدوای ئەودا هەستکردن بە بێتوانابوون لە گەیشتن بە سەرکەوتن، هەست بە نائەمنیکردن، نایەکسان زانینیی سیستەمی کۆمەڵایەتی، هەستکردن بە توورەیی و بێمتمانەیی لەماڵە، شوێنی کار و قوتابخانە و… هەموو ئەمانە هەم هۆکارن و هەم کاریگەرن لە مەیلی ژنان بەرەو گیرۆدەبوون بە مادە هۆشبەرەکان

کێشە رۆحی و دەروونیش لە رووتێکردنی ژنان بۆ ئاڵودبو و مادە هۆشبەرەکان کاریگەرن. ژنانی مەعتاد لە بەراورد لەگەڵ ژنانی دیکە بابەت و کێشەی دەروونی زۆرتریان هەیە. دیاریکراوە کە کێشەی خەمۆکی یان دڵەراوکێ بەربلاوترین نەخۆشییە لەلای ژنانی گیرۆدەبوو بە مادەهۆشبەرەکان. خوێندنەوەکان نیشانیداوە کە هەڵسوکەوتەکانی وەکوو: خۆکوژی، باوەربەخۆنەبوون و لاوازبوون لەئاست کێشەکان لە ژنانی گیرۆدەبوودا زۆر زۆرترە لە کەسانیتر و تەنانەت زۆرێك لە ژنانی دیکەنتووشی کێشەی گەرانەوەی خەمۆکی دەبن. توندووتیژی لەلایەن پیاوانی بنەماڵەوە بەشێوازی جۆراوجۆر لە هۆکارە زۆرەکانی دیکەی رووتێکردنی ژنانە لە بەکارهێنانی مادەهۆشبەرەکان و هەروەها نەبوونی سیستەمیکی رێك و پێکی دەسەڵاتدار لەهەرێمی کوردستان چونکە لەمرەدا بەداخەوە بەشێک لە دەسەڵات داران و کەسانی عەسکەری فاکتەرێکی بەهێزن بۆ ئاسان دەست کەوتنی ئەو مادە هۆشبەرانە چونکە ئەو کەسانە هیچ دەسەڵاتێک و یاسایەک لەتوانای دانیە بیان وەستێنێت و رێگریان لێبکات بەهۆی بەرزی پلەی وەزیفی لەحیزبدا.

رۆژنامەنووس : شوانە حەسەن ئەبوبەکر

ناوی کتێب: سەرەتا وشە بوو … سەباح ڕەنجدەر

- ناوی کتێب: سەرەتا وشە بوو
- شاعیر: سەباح ڕەنجدەر
- بابەت: شیعر
- پیتچن: یاد سەباح ڕەنجدەر
- هەڵەگر: محەمەد عەبدولڕەحمان خدر
- نەخشەسازی بەرگ و ناوەوە: جەوهەر فەتاح
- چاپ: چاپی یەکەم

- لە بەڕێوەبەرایەتی گشتیی کتێبخانە گشتییەکان/ هەرێمی کوردستان ژمارەی سپاردن، (132)ی ساڵی (2020)ی پێدراوە

[بۆ خوێندنەوەی ئەم کتێبە کلیکی ئێرە بکەن ......]

شێرکۆ بێکەس، زیندوویەکی هەمیشە، لە یادەوەریماندا

لە ئەرشیفی کاک (دانا عەسکەر)ەوە ......

دیدارێکی بەڕێز دانا عەسکەر لەگەڵ شاعیری کۆچکردوو شێرکۆ بێکەس لە بەرنامەی کتێب و دیالۆگ، بەرنامەیەک بوو لە ساڵانی ڕابردوو لە کەناڵی ناوخۆیی کەرکوکەوە پێشکەش دەکرا.
ئەم دیدارە تایبەت بووە بە ئەزموونی شیعریی .

[/https://www.facebook.com/danaak.qadir/videos/2751986888224478]

چرپە ... جەلال عەبدوڵا ساڵح

...
خوێنی
خاکە
شەهید
...
دڵی
گیرفانە
پارە
...
دایک
زمانی
ئەوینە
...
هێلکە
دەشکێت
قومری
دەمرێت
...
هەور
ئاسمانی
ڕاونا
گەڵا
با
...
چەم
دەشتی
پێوا
نەگەییە
دەریا
...
حەوز

قەوزە
ڕەنگ دەکا
بۆق
تێکی ئەدا
…
پێدەک□ نێ
دەرپێ
بە شەڕی
پێلاو و پێ
…
جەلال عەبدوڵا ساڵح (کەنەدا)

سۆرە … پشکۆ ناکام

……. ه□ک□وتنی شارێک لە ڕووی جوگرافی یان مێژوویی و شارستانی و گەشەکردنییەوە زۆر جار ئەبێتە مایەی نەگبەتی بۆی ،چونکە وەک ئەووترێت چاوی پیس و حەسودی بەردەوام لەسەرە و خەڵکی شارەکە هەرچییەک بڵێ و هەرچییەک بکا هەر بە نێگەتیق ب□ی لێک ئەدرێتەوە و ئەوانەی چاویان بەشارەکە هەڵنایە ئەکەونە هەلەکە سەما….
ماوەیەکە و بۆ جارێکی تر مقۆ مقۆ و وورتە وورت□ ل□سەر سلێمانی دروست بۆتەوە گوایا خەریکە زیاتر لە بەڕەکەی خۆی پێ ڕا ئەکێشێ ئەمەش بەمەبەست و ئەجیندای پشت کەوالیسەوە هەنگاوی بۆ ئەنرێ ، پێش هەموو شتێ سلێمانی پێویستی بەوە نیە “خێر” بە پایتەختی رۆشنبیری ناو ببرێت ” بەش بەحاڵی خۆم گاڵتەم بەو ناو لێنانەیە چونکە رۆشنبیریی پروسەیەکی زهنی□”ه□زر” نەک ئیمزا و بەریوەبەرایەتیەک” ، ئەم شارە سەد ساڵ زیاترە لە بەڵگە نامەکانی کەسان و مێژوونووسە ئەوروپاییەکان بە شاری ئەدەب و مەعریفە و خوێنەواری باس کراوە و سەبارەت بەو ئاست□ بەرزەی لە دونیای رۆشنبیریا هەیبوە پێویست بە ناو هێنان ناکا چونکە بەدەیان کەڵە ئەدیب و شاعیر و شاعیری خەڵکی هۆشمەنمان هەیە و هەبوە کە ناوهێنانیان چەن پەڕەیەکی ئەوێ…. بۆیە مەمنون نەبوین بەو خێرە و بەخشینی نازناوە کەلای من یەک فلسی قەڵب ناهێنێ باشترە خاوەنەکانی ئەو بڕیارە شینێک بۆ حاڵی رۆشنبیری خۆیان بکەن ،

گەرچی بەداخەوە ماوەیەکە سلێمانی ئەو بەنەی جارانی لێ نایە و بەچەن هۆکارێکی دروستکراو هەوڵ ئەدرێ ئەو سەرزییەی هەیەتی نزم بکرێ بەڵام مسۆگەر ئەمە کاتییە و هەر ئەگەڕێتەوە سەر ریتم و بەن و بەرامی جارانی..

تەنانەت" ڕەشەباکە"ش وەک ڕەمزێکە بۆ یاخی بوون و بەگژاچوونەوە، گەرچی ئەویش کزبوە و وەک جاران کاریگەریی نیە ئەوەش هەر کاتییە و ئەچێتەوە سەر دینەمەی هێزەکەی جارانی…چەن حکومەت لە عێراقا هەبووبێ هەوڵی تەقانن و دەست بەسەرا گرتنی ئەم شارەی یاوە ، ئەنجامەکەی هەر هەڵوەستی خەڵکی شارەکەی لە بەرامبەر دەسەڵاتدارنا پڕ ڕەق و فراوانتر بوە ، خەڵکی ئەم شارە زۆری پێکراوە و ئەکرێ ، زۆری قبوڵ کردوە ، چاوی زۆر و چەپوکی لەسەرە ، هەرچەنەک بجوڵێتەوە حسابی تایبەتی بۆ ئەکرێ ، هەموو هەنگاوەکی شارەکە بو چاوی گومانەوە سەیر و ئیجرائاتی لەگەڵ ئەکرێ ، خەڵکی سلێمانی شارەکەی خۆی خۆش بوە ئەڵێن شارچێتی ئەکا،،باسی غەدر کردن لەشارەکەی بکا ئەڵێن حیزبچێتی ئەکا..گەر باسی مەژووی شارەکەی خۆی بکا ئەڵێن یەکڕیزی کورد تێک ئەدیا!! گەر باسی نەهامەتییەکانی شارەکە بکا ئەڵێن: دەستی دەرەکی لە پشتەوەیەتی ، باسی قوربانییەکانی شارەکە بکا ئەڵێن: بای کۆن بەبا ئەکا…!!…

شارەکی یەک ملیۆ ن و نیویی بەی نەبەش لەو بودجە و داهاتە زۆرەی کە موڵکی باوکی هیچ کەس و لایەک نیە جگە لە میللەت ، میللەت و بەس ، داوا بکا بۆ پێی ئیستحقای خۆی بەشێکی گونجاو و مەنتیقی وەک هەموو شوێنەکانی تری بە سەرف بکرێ ئەمە چ تاوانێکە ! چ شارچێتییەکە! چ غەدرێکە لەو دەسەڵاتە مەزڵومە ئەکرێت ! ناوچەی وا هەیە لە هەرێم زۆربەی لادێیە و هەمووی قیرتاوی دوا دەرجەیە و وەرزی سەیری تاسەکانی جادە و بانەکانی سلێمانیش بکە! لە هەولێر گەر جادەی دەسایتی و پێنج سەد مەتریش دروست بکرێ و تۆش داوا بکەی جادەیەکی سەد یان سەد و پێنجایی دروست بکرێت ئەمە ئاژاوەیە و بودجەی نایات و تەوی شارچێتی زیاتر ئەچێنێ !

ئەم دەسەڵاتە ئەوەنە نەفامە ئەقڵی بەوە ناشکێ کە غەدر کردن و بە جیا مامەڵە کردن لەگەڵ شارێکا ئەبێتە مایەی فراوان بوون و قوڵبوونەوەی شارچێتی چونکە خەڵک هەردەم پاڵپشتی ئەو شارەیە کە غەدری لێ ئەکرێ و بە هەموو شێوازێک بەرگری لێ ئەکا و بەرامبەر ئەو لایەن و دەسەڵاتە ئەوەستێتەوە کە سەرچاوەی ئەو غەدر و نا عەدالەتی و بەیەک چاوسەیرنەکردنی هاووڵاتیانە… ئەوەی زیاتر لە هەموویش جێی داخ و کەسەرە کەڵەم وەزعە نالەبارەیا شارەکە خۆیشی لەلایەن خەڵکی دەسەز و ئەهلی شارەوە بەڕیوە نابرێت ، ئەمەش کۆمپانییەکانی سەر بەحیزب قەرخی پرۆژە و بودجەکانی بەی دانراوە

کردوە کە ئیعتبارات و بەرژەوەندی حیزبی سەروو هەموو شتێکە ،
رەنگە هەی سـەرەکیش ئەوەبێ کە و چـی پلە یەکە لەم شارەیـا؟!
وەڵامەکەشی : حیزب ، حیزبیش بەشێکە لەو دەسەڵاتە کە ئامادە نیە
لەبەر خاتری شارێک دەستبەرداری ئەو هەموو ئیمتیازانە بێتەوە لە
دەسەڵات دەستی ئەکەوێ.. چگە لەوەی کاربەدەستەکانی شار لە ئاست
دەست تێوەردانی حیزبەوە لە گەورە و بچووکی شارەکە خۆیان کردوە بە
کەڵەی شەربەت….
خەڵکی سلێمانی ماوەیەک بەوە هەڵخەڵەتێنرا و دەی بەوە خۆش بوو کە
کەسێک کاروباری شارەکە ئەگرێتە دەست کە ئەو مۆدێلی حوکم کردنەی
شار ئەگۆڕێ ئامادەش بوو بە هات و چۆ لە سەیارەوە بگۆڕێ بە پاسکیل
!! بەڵام ئەونەی نەبرد ئەویش کەوتە گۆرانی ووتن بەهەمان ئاواز و
تیپی مۆسیقای دەسەڵاتەوە و گۆرانی" سلێمانی لەنازا غەرق بوە"
ئەڵێتەوە و پێی وایە هەقە کەمە لەو نازە بە دیاری بەیـن بەو
ناوچانەی بە ناز کەوتوون…
سلێمانی بە درێژایی مێژوو بە منەت کردن زۆره بە خاک و نیشتمان
کردوە و زۆر کەمیش لەبەر جاو گیراوە و پێی زانراوە ، سلێمانی
ئەونەی کردوە کە "صدام حسین" ناوی نابوو (سەری مارەکە) و خەڵکی
تریش بە دانیشتوانەکەی ئەووت " سۆڕە " ….!!

کۆچی دوایی تێکۆشەرێکی قارەمان … حەسان عاکف … وەرگێرانی : ئەحمەد رەجەب

ماڵئاوا مام ئەسکەندەر… چەپایفی * قەرەداغی خۆشەویست و هەڵۆ
بەرزفرەکەی دەربەندیخان…! >> ئەگەر ئێمە نەبین ئەی ئەبێ کێ بێ ؟
<< ، بەو شێوەیە یەکترمان ناسی بە زەردەخەنەیەکی روخۆش و کراوە {
پان} و، لە یەکەم دیداردا دەستمان لە ناو دەستی یەکترنا لە پایزی
ساڵی 1988، لەو ناوچە کوردستانیە { دۆڵە کۆگا} ** لە سەر سنوری
عێراق ـــ ئێران بە رەبایا بەرزە هەڵوەسراوەکانی لە نێوان زەویی و
ئاسماندا بەرەورووی قەڵادزی و رانیە و دەریاچەی دوکان و، ئەوەی
بە عەرەبییەکی راست و رەوان وت هەرچەندە ئەو بە زمانی عەرەبی

ناتوانێت قسە بکات و، ئیمکانە نەتوانیت بە زمانی کوردی دایك بە باشی بخوێنێت و بنووسێت..
پێم وت ئەوەت لە کوێ لە بەر کردووە ؟
ئەویش لە زەردەخەنەوە دەستی بە پێکەنین کردو وتی : ئەوە یەکەمین رستەیە بە عەرەبی لەبەرمگردووەو ، لە یەکێك لە خۆپیشاندانەکانی شاری سلێمانی لە ساڵانی پاشایەتیدا گوێم لێبوو،چەندجار دووبارە ئەبووەوەو وشەکانم لەبەرکرد بە بێ ئەوەی لێی تێبگەم ، خۆپیشاندەران بە جۆرێك ئەو رستەیان دووبارە ئەکردەوە پر بوو لە هەستی بەرەنگاربوونەوەو خۆبەزلزانین و ، هەر ئەوەش پاڵپێوەنەر بوو بۆ لە بەرکردنی.
ئەو کەسە { مام ئیسکەندەرە، رۆڵەی دەربەندیخانە ، جوتیارێکی رووخۆش و، پێشمەرگەیەکی ئازاو نەترسە ، ژیان وجوانییەکانی خۆش ئەوێت بە ئەندازەی خۆشەیستی بۆ چوونە ناو مەتەرسییەکان، “چابایفی قەرەداغ و دەربەندیخان وشارەزوورر”، و هاورێیان پێیان خۆش بوو ئەو ناوەی لێ بنێن ، وەك رێزلێنان بۆ پاکی و ئازایەتییە دیارییەکەی و دڵپاکی ، هەڵو بەرزفرەکەی هەڵەبجەو شارباژێر/ مام ئیسکەندەر باوکی شەهید {کاوە} و” برای شەهید { جەوهەر} کوری بنەماڵەی شیوعی خۆبەختکەری خۆبەخش . ئەو کەسەی شارازای ئازایەتییەکی بێت و، لە کاتە مەتەرسیدارەکاندا لە گەڵیا ژیابێت ئەڵێت : { جواهیری گەورە} *** مەبەستی ئەو بووە کاتێك وتویەتی : { تۆ مردووی دەستی خۆکوژیێت یان شەرکەری لوتبەرزی دەستی قەدەریت} .
هاورێکانی دەربارەی مام ئیسکەندەر ئەگێرننەوە و ئەڵێن بۆ راپەراندنی هەر ئەرکێکی حزبی سەخت و ترسناك ناوی خۆی و کورەکەی کە شەهید بوو لە سەرووی لیستی ئەرکەکان ئەنووسی و، هەموو ئەڵێن هیلاکی یان نەخۆشی رێگر نەبووە رۆژی لە رۆژان { مام} لە راپەراندنی ئەو ئەرکەی پێی سپێراوە دووابکەوێ
ماوەیەکە بیر لەوە ئەکەمەوە لەم لاپەرەیەدا بڵاوکراوەیەك لە سەری بنووسم و ، هەندێ لە هاورێیان بەڵێنیان پێدام وێنەم بۆ بنێرن و، سوپاسیان ئەکەم و بەڵێنەکەیان هێنایەدی و، دوێنی وێنەیەکم بێنی هاورێ لە گەڵ هاورێیانی لە رۆژانی دژواردا، لێتان ناشارمەوە کاتێك سەیری وێنەکەم کردو رۆژان چی بەم کەسایەتییە نورانیە خۆشەویستەی کردووەو فرمێسك لە چاوانم ئەرژاو، لێرەدا ئەپرسم ئەوە چ زریانێك و چ رۆژانێکی جەستەشکێن بوو هێشتی هەڵۆ بەرزفرەکە باڵەکانی بێنێتە خوارەوەو خۆی بپێچەتەوە و لە سەر تەختی (قەرەوێڵە) ی نەخۆشی راکشێت.
بەڵێ ئەی شۆرشگێری نەترس ، ئەوە زەمان و رۆژە جەخت لە سەر گەورەیی خۆت و هاورێیانت ئەکات و، ئێوە لە مێژەوە ئەوە دووبارە

ئەکەنەوە { ئەگەر ئێمە نەبین ئەی ئەبێ کێ بێ ؟} و، ئێستا ، ئێمە بەهێزو و تەندروستی جاران نین و، عێراقی خۆشەویست ئەبینن تەندروستی خراپەو لەلایەن کەسانی ترەوە لەم بەرو لەو بەر دراوەتە بەر کەڵبە. { ئەم بابەتەم پیش 4 ساڵ لە فێسبوك} بڵاوکردەوە.
مام ئیسکەندەر : شیوعییەکی نەبرد، پێشمەرگەیەکی قارەمان، ئازا زو لێهاتوو،فەرماندەیەکی بە توانا. کادرێکی کۆمەڵایەتی بەناو بانگ.

- ڤاسێلی ئیڤانوڤیچ چاپایف بە روسی : Василий Иванович Чапаев لە شەرەکانی ناوخۆ دژ بە کولاك و دەرەبەگ وبنەماڵەکانی تیزارەکان ئازاو چاونەترس بووەو چەندین جار بریندار کراوەو لە بەر ئازایەتی لە ساڵانی شورشی ئوکتۆبەری مەزن بووە بە وەزیری بەرگری .
** دۆڵە کۆگا – بارەگای سلێمانی – کەرکوکی حزبی شیوعی عێراقی لێبوو.
اشکرکم من الاعماق..
*** جەواهیری گەورە { الجواهری الکبیر} گەورترین شاعیری عێراق و عەرەب
**** حەسان عاکف : لە بنەمالەیەکی شیوعییەو برایەکی شەهیدەو و ئەندامی سەرکردایەتی حزبی شیوعی عێراقە و پشمەرگەی دێرینە.
13/2/2020

بەبۆنەی رۆژی جیهانی دژ بە چەکدارکردنی منداڵان

ئەمڕۆ 12ی فیبریوەری رۆژی جیهانی دژ بە چەکدارکردنی منداڵانە لە جیهاندا, چەکدارکردنی منداڵانی کەمتر لە 15 ساڵ بە پێی پەیمانامەی رۆما وەك تاوانی جەنگ سەیر دەکرێت, هەمو مرۆڤێك بە پێی یاسای مرۆیی جیهانی مافی خۆیەتی تەمەنی منداڵی خۆی لە دەرەوەی شەڕو ترس بەرێتە سەر بە خوێندن و یاری و نازی دایك وباوك.
کۆمەڵگای مرۆڤایەتی تێدەکۆشێت بۆ ئەوەی منداڵان هەموو ئەوانەی

تەمەنیان لە 18 ساڵ کەمترە لە ململانەی چەکدارییەکان بەشداریان پێ نەکرێت و ئەمن و ئاسایشیان پارێزراو بێت.
ئێستا لە جیهاندا دەیان هەزار منداڵی کەمتر لە 18 ساڵ چەکدارکراون و لە ململانێ چەکدارییەکان بەکار دەهێنرێن, عێراقیش یەکێکە لەو وڵاتانە,وە تا ئیستا چارەنوسی هەزاران منداڵی ئێزیدی نادیارە لە ساڵی 2014 ەوە , بەشێکیشیان لە کردارە چەکدارییەکان بەشداریان پێکرێت,لە لایەن داعشەوە.
دادگای تاوانی نێودەوڵەتی سزای قورسی دیاریکردووە بۆ ئەو کەس و لایەنانەی منداڵان چەکدار دەکەن و لە ململانێ چەکدارییەکان بەکاریان دەهێنن, یاخود ئازریان دەدەن یان وەك داعش دەیان رفێنن.
تۆماس لۆبانجۆ” سەرکردەی سوپای نیشتمانی رزگاری کۆنگۆ” بە 14 ساڵ زیندانی و قەرەبووی قوربانیان حوکم درا لە لایەن دادگای تاوانی نێودەوڵەتییەوە , بەتاوانی چەکدارکردنی منداڵانی کەمتر لە 15 ساڵ لە 10 ی یۆلی 2012 دا.
لێرەوە داوا لەسەرجەم پارتە کوردستانییەکان دەکەین پابەند بن بە هەڵوێستی نێونەتەوەییەوە منداڵانی کەمتر لە 18 ساڵ لە ریزەکانیان بەهیچ بەهانەیەك وەرنەگرن, سزا بەهانەکان نازانێت, هەرکردارێك وا دەیانباتە ریزی تاوانکارانی نێونەتەوەییەوە, بەتایبەتیش منداڵانی کەمتر لە 15 ساڵ.

ڕێکخراوی کوردستان بۆ جینۆساید
تۆڕی” Koncicc”
تۆڕی ” ican Kurdistan netwerk “
ڕێکخراوی بەرەنگاربونەوەی چەکی کۆکوژ لە کوردستان
ڕێکخراوی هەڵمەتی دادپەروەری
2020-2-12

ڤالانتاین ...
محەمەد بەرزی

گیانی شیرین
ئەی فریشتە شاجوانەکەی

ل□ ناو پ□□ی دڵما ئەژین
سەرل□ ب□ یا نی
ئەم ڕۆژە خۆشە
من زووتر هەستام
گۆنای گوڵی تۆ
وەک لالە و شەوبۆ
ئەوەندە ئاڵبوو
گڕی بەردایە ناخی هەناوم
زۆر بە تاسەوە
ویستم ماچی کەم
بەڵام ئەترسام
تۆی خۆشەویستم
لەو شیرین خەوە
زۆر خۆشە بکەم
هەر بۆیە گیانە
وەکو شەیدایە
لە دەوری قژی
پەخش و بڵاوی
سەر گۆنا و گەردن
بۆنی هەناسەی
ناخی تۆم مژی
ئەو بۆنە خۆشە
وا مەستی کردم
زۆر بە ئەسپایی
قژم لابردی
هەتاکو توانیم
ماچێکی گەرم و گوڕی وامکردی
وەکو فریشتە
چاوت کردەوە
سەرلەنوێ نووسای
بە سەر دڵمەوە

١٤ / ٢ / ٢٠١٩